

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Ungdomsfængsel, betingede domme m. v.).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 545, fremsættelsen i tidenden sp. 1060).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to sidste sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 525, fremsættelsen i tidenden sp. 1060).

Første behandling af forslag til lov om ændring i loven om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 523, fremsættelsen i tidenden sp. 1060).

Lovforslagene sattes til forhandling.

K. Axel Nielsen: Af de tre lovforslag, vi i dag skal behandle, er særlig forslaget om ændringer i straffeloven omfattende og betydningfuldt. De to andre forslag, lovforslaget om ændringer i retsplejeloven og lovforslaget om ændring i ikrafttrædelsesloven, indeholder dels en ajourføring af visse bestemmelser, dels en bestemmelse, der følger af de foreslåede ændringer i straffeloven.

Straffelovsforslaget er som sagt meget omfattende, så omfattende, at det ville kræve mere tid, end der har været til rådighed, hvis man i enkeltheder skulle tilegne sig den fulde indsigt i forslaget og dets forarbejde, der består af hele 3 betænkninger. Jeg må derfor her ved lovforslagets første behandling indskrænke mig til at fremsætte nogle spredte, principielle betragtninger, idet jeg går ud fra, at vi i et udvalg får lejlighed til, om jeg så må sige, at fordøje stoffet.

Straffelovsforslagets vigtigste ændringer vedrører følgende forhold — og her følger jeg den systematik, den højtærede minister anvender i sin fremsættelse —: for det første foranstaltninger over for unge lovovertrædere, for det andet bestemmelserne

om betingede domme, for det tredje bestemmelserne om prostitutionen og for det fjerde bestemmelserne om brugstyveri.

Med hensyn til de to første spørgsmål, der vedrører straffelovens almindelige del, kan det siges, at lovforslaget fortsætter ad de baner, som ældre straffelove har betrukket. I århundreder har man diskuteret, hvad formålet er eller bør være med at straffe lovovertrædere. At hævne, at øve gengældelse, at afskrække, at skabe ro og orden, at forbedre lovovertræderne har været de hensyn, der har præget de retsfilosofiske teorier om straffen og dens væsen. Spørger man manden på gaden, hvorfor den, der har begået en lovovertrædelse, skal straffes, vil én give det svar, at det har han fortjent — altså gengældelsesprincippet. En anden vil svare: for at andre kan vide, at sådan noget må man ikke — altså afskrækkelsessynspunktet. En tredje vil måske svare: for at han kan lære at lade være at overtræde loven en anden gang — altså forbedringssynspunktet.

Der er altså i befolkningens retsbevidsthed — og denne er jo grundlaget for al lovgivning — ikke nogen klar bekendelse til ét og kun ét formål med at straffe. Alligevel tror jeg, at der er foregået en udvikling, hvorefter man i stadig højere grad fjerner sig fra hævn- og gengældelsessynspunktet i retning mod det forebyggende og forbedrende. Klarest er dette kommet til udtryk i den kriminallov, vi for nogle år siden gennemførte for Grønland. Allerede i lovens titel — det hedder ikke straffelov, men kriminallov — kommer tendensen til udtryk. Loven bruger ikke udtrykket straf om samfundets reaktion over for lovovertrædere, men taler alene om de foranstaltninger, de dømte skal underkastes.

Efter min opfattelse vil det være ønskeligt, om de synspunkter, der præger den grønlandske kriminallov, synspunkter, der bundet i den grønlandske befolknings syn på lovovertrædere, i højere grad må præge den danske straffelov. Hertil kræves imidlertid, at der i befolkningen opnås forståelse for, at det, det drejer sig om, er at forebygge og genoprette — eller resocialisere, som man siger med et fremmedord.

At forebygge lovovertrædelser opnår man ikke alene ved, at samfundet fastsætter sådanne sanktioner over for lovovertræ-

[K. Axel Nielsen.]

delser, at de i sig selv virker afskrækkende. Det er vigtigere at skabe et samfund, hvor den tilbøjelighed til at begå kriminelle handlinger, der bor i de fleste mennesker, får mindst mulig opmuntring. De love, der tager sigte herpå, hører imidlertid næppe under kriminallovgivningen, men man kan vel sige, at den sociale lovgivning og straffelovgivningen i nogen grad arbejder hånd i hånd.

Som jeg allerede har sagt, bygger de her foreslåede ændringer i straffeloven videre på de principper, vi kender fra tidligere straffelove, og de er skridt i retning af i højere grad at gøre brug af passende foranstaltninger over for særlig de unge lovovertrædere i stedet for egentlig straf. Tiltalefrafald mod børne- eller ungdomsforsorg og ungdomsfængsel — for øvrigt et dårligt udtryk, som jeg synes vi skulle se at få rettet — er sådanne passende foranstaltninger. Jeg er enig med den højtærede justitsminister i, at det må antages, at en kombination af tiltalefrafald og bøde vil kunne have en ikke ringe præventiv virkning.

Jeg er ligeledes enig i, at man bør tilstræbe stor begrænsning i anvendelsen af ubetingede frihedsstraffe over for unge, der må antages at være særlig påvirkelige i uheldig retning af den særlige fængselsatmosfære, præget som den er af de ældre og mere forhærdede fanger. Derfor bør også varetægtsfængsel over for de unge begrænses mest muligt. Adgangen til at idømme ungdomsfængsel, der hidtil har været begrænset til unge mellem 15 og 21 år, udvides efter forslaget til at angå unge indtil 23 år, hvad jeg finder rigtigt. Det samme gælder bestemmelsen om, at den, der er idømt ungdomsfængsel, og som hidtil først har kunnet prøveløslades efter et års forløb, fremtidig skal kunne prøveløslades tidligere. Jeg går ud fra, at denne bestemmelse er indført, fordi der i praksis har vist sig behov derfor.

Jeg kommer herefter til bestemmelserne om de betingede domme. Straffelovskommissionen har her stillet ret vidtgående forslag i retning af at give hjemmel til at idømme en lovovertræder, at han skal undergives forslag i en i dommen fastsat

prøvetid, det, man kalder en forsøgsdom. At indføre en sådan bestemmelse forudsætter imidlertid, at de nødvendige forsøgsrammer er i orden, hvad de næppe er, og jeg går ud fra, at dette er grunden til, at den højtærede justitsminister ikke helt har fulgt kommissionens forslag. Ministeren oplyser nemlig i sin fremsættelse, at han har nedsat et udvalg til at overveje, hvilke praktiske foranstaltninger der bør iværksættes med henblik på en effektivisering af kriminalforsorgen for de ikke anstaltanbragte kriminelle.

Ifølge lovforslaget gives der mulighed for i overensstemmelse med straffelovskommissionens lovudkast at idømme en lovovertræder en betinget dom, uden at selve straffens størrelse fastsættes i dommen. Denne bestemmelse er for nylig indført i Norge og i Sverige og har længe været praktiseret i England. Jeg håber, bestemmelsen vil blive flittigt brugt af domstolene, idet jeg tror, at en sådan dom, hvor straffen ikke er udmålt, vil lette særlig unge lovovertræderes resocialisering.

Ligesom lovforslaget giver mulighed for at kombinere tiltalefrafald med bøde, giver det hjemmel til nu at kombinere betinget dom med bøde eller eventuelt anden ubetinget straf. Denne og de andre nye bestemmelser i forbindelse med kapitlet om betingede domme, som jeg ikke nu skal komme nærmere ind på, anser jeg for betydningsfulde fremskridt i retning af en smidigere og mere hensigtsmæssig behandling af forbryderfagets begyndere.

Jeg skal dernæst knytte nogle bemærkninger til lovforslagets bestemmelser om prostitution. Der foreligger en kommissionsbetænkning, som dels fremsætter forslag til en lov om særlig forslag til bekæmpelse af prostitution, dels foreslår visse ændringer i straffelovens kapitel 24.

Den højtærede minister har ikke fulgt kommissionens forslag om indførelse af en sådan lov om særlig forslag til bekæmpelse af prostitution, og ministeren, der erkender, at prostitution i højere grad er et socialpolitisk end et kriminalpolitisk problem, begrundet dette sit standpunkt med, at de foreslåede ubestemte indgreb over for de unge giver anledning til betænkeligheder ud fra et retssikkerhedssynspunkt, der må

[K. Axel Nielsen.]

tillægges særlig vægt, når der ikke er sikkerhed for, at rammerne for den forsorg, der kan komme på tale, er i orden. Jeg er ikke uenig med justitsministeren i dette synspunkt, men ligesom ministeren nærer jeg forventning til resultatet af det arbejde, det føromtalte udvalg, der beskæftiger sig med en effektivisering af kriminalforsorgen for de ikke anstaltanbragte kriminelle, udfører. Når dette arbejde er afsluttet og de praktiske foranstaltninger, udvalget måtte foreslå, er gennemført, går jeg ud fra, at vi på ny kommer til at beskæftige os med prostitutionsproblemerne her i tinget.

Den højtærede justitsminister følger i det store og hele kommissionens forslag til ændring af straffelovens kapitel 24. I det væsentlige kan jeg tiltræde disse ændringer. Der er dog en enkelt bestemmelse, jeg tillader mig at sætte et spørgsmålstegn ved. Det er forslaget til ændring i straffelovens § 225, hvorefter den, der ved betaling eller løfte herom skaffer sig kønsligt forhold til en person af samme køn under 21 år, straffes med fængsel indtil 1 år. Det er altså betaleren i det homoseksuelle prostitutionsforhold, man vil ramme, og det er i sin orden, når der er tale om de helt unge under 18 år, men efter min opfattelse er det at gå for vidt at forhøje aldersgrænsen for den prostituerede til 21 år. Jeg tror ikke, man ved straf i væsentlig grad kan bekæmpe prostitutionen, hverken af den homoseksuelle eller den heteroseksuelle art. Seksualoplysning i hjem og skole kan virke forebyggende, og ved forsorg af passende beskaffenhed kan man sikkert redde nogle af dem, der er kommet ud på skråplanet.

Jeg skal endelig knytte nogle bemærkninger til forslaget om ændring af straffelovens bestemmelser om brugstyveri. Det er jo udelukkende det stigende antal brugstyverier af motorkøretøjer, der nu giver anledning til ændringer. I overensstemmelse med den af straffelovskommissionen afgivne betænkning foreslås straffelovens § 293 ændret således, at strafferammens mak-

simum for uberettiget brug af et motorkøretøj, når det ikke bringes tilbage efter brugen, er det samme som for egentligt tyveri, nemlig fængsel i 2 år.

Jeg er noget tvivlende over for nytten af at skærpe straffen for denne lovovertrædelse, i hvert fald når det gælder de unge. Det er jo sådan, at de, der sætter sig i besiddelse af et motorkøretøj, giver efter for en trang, der er næsten lige så stærk som den, der giver anledning til de lovovertrædelser, jeg lige har omtalt.

Som man i middelalderen bekæmpede ægteskabelig utroskab med kyskhedsbælte, hvortil alene den i leding dragende ægtemand havde nøglen, må man i dag bekæmpe biltyveriet med låseanordninger. Jeg er derfor ganske enig med ministeren i, at løsningen af det foreliggende problem ikke i første række er et spørgsmål om straffebestemmelser. Låseanordninger bør påbydes for alle nye motorkøretøjer. Udgiften hertil kan ikke være afskrækkende.

Med disse bemærkninger skal jeg på mit partis vegne give tilsagn om en velvillig behandling af de tre foreliggende lovforslag.

Thisted Knudsen: Den højtærede justitsminister gør i sin skriftlige fremsættelse af lovforslaget opmærksom på, at han ikke med disse ændringer til straffeloven tilsigter noget radikalt, men en effektivisering og en smidiggørelse af hele det system, der er knyttet til problemet ungdommens kriminalitet. Jeg anser dette for at være særdeles påskønnelsesværdigt, og jeg kan altså takke ministeren for det initiativ, der er taget. Mange af lovforslagets bestemmelser er af en sådan beskaffenhed, at de bedst egner sig til en udvalgsbehandling, og derfor skal jeg ikke knytte særlig mange bemærkninger til lovforslaget. Jeg er i det store og hele enig i de betragtninger, som det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen fremsatte.

Hvad angår ungdomskriminaliteten, det moderne samfunds store problem, er jeg

[Thisted Knudsen.]

enig i, at smidighed er meget nødvendig. Hvert eneste tilfælde, vi står over for, er i virkeligheden et problem for sig, og man skal derfor tage det op individuelt.

Man spørger ofte, hvem det egentlig er, der har svigtet. Vi kender unge med anlæg, hvor der ikke er noget at gøre — man kan se på hjemmet, og man kan også spørge skolen. Det er nu min opfattelse, at skolen meget ofte før hjemmet opdager, at her er der en elev, der har uheldige tilbøjeligheder, har en svag karakter og trænger til særlig støtte, hvis ikke det på et eller andet tidspunkt skal gå galt, og dér er problemet for mig, om der er det tilstrækkelige samarbejde på dette område mellem hjemmet og skolen. Det er faktisk her, vi skal begynde, hvis vi vil nå noget positivt over for de unge lovovertrædere. Jeg har den opfattelse, at skolen er alt for tilbageholdende og ikke rigtig vil tage fat på problemet, før der foreligger noget konkret, som man kan pege på. Jeg synes derfor, det ville være ønskeligt, om skolen i langt højere grad ville forstå, at når den opdager disse tilbøjeligheder og denne skævhed hos en elev, må den optage kontakt med hjemmet for at komme i gang så tidligt som overhovedet muligt og se, hvilke chancer der egentlig er for at rette op. Den højtærede justitsminister ved, at man meget, meget nødtigt fjerner et barn fra hjemmet. Vi har ude i kommunerne det ord, som i hvert fald de allerfleste af os lever efter, at et dårligt hjem er bedre end en god opdragelsesanstalt; man holder sig altså tilbage, selv om man i mangfoldige tilfælde må erkende, at hjemmet og forældrene ikke magter den opgave at opdrage et måske vanskeligt barn, men lader det glide ned ad skråplanet, således at der i virkeligheden først bliver foretaget noget, når barnet har gjort sig skyldig i en alvorlig lovovertrædelse.

Jeg vil altså gerne pege på, at skolen burde interessere sig lidt mere for dette problem og langt hurtigere sætte sig i forbindelse med hjemmet, når der opstod vanskeligheder. Vi har mange slags kursuser her i landet, men vi har ikke noget kursus for forældre, og der er umådelig mange forældre — det ved den højtærede justitsminister — der er aldeles uegnede til at

opdrage deres børn, og som på grund af denne mangel på evne til at være opdragere faktisk bliver medskyldige. Netop på disse områder har skolen efter min opfattelse en pligt, som alt for mange skoler forsømmer, medens man blot sidder og venter på, at der skal ske noget ulovligt.

Jeg er enig i princippet om en smidig behandling af de unge, og jeg ser med stor interesse på det, der er foreslået vedrørende bøder. Hvordan det så vil gå i praksis, er det lidt svært at se. Der er jo nogle, der er bange for pengepungen, men det vil være meget forskelligt, hvem der egentlig kommer til at betale denne bøde; jeg vil gætte på — for det er jo ikke Vorherres bedste børn, vi her står over for — at det i mangfoldige tilfælde vil blive forældrene, der kommer til at betale; det har vi allerede set i praksis i adskillige tilfælde. Derfor ved jeg egentlig ikke, hvor meget man opnår, men jeg ved ganske vist heller ikke, om det er ministerens mening på en eller anden måde at effektuere denne bødestraf, således at det bliver den pågældende selv, der kommer til at bløde, når bøde idømmes som en tillægsstraf.

Jeg skal kun gøre få bemærkninger om prostitutionen og de homoseksuelle. Jeg er enig i de betragtninger, som det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen gjorde herom. Jeg mener, at det er store sociale problemer, der er knyttet til i hvert fald prostitutionen. Man kan med nogen betænkelighed se på de bestemmelser angående de homoseksuelle, der siger, at betaleren kan straffes, når den anden part er under 21 år, i modsætning til nu, hvor betaleren kun kan straffes, når den anden er under 18 år. Jeg har set, at der er ført meget saglige synspunkter i marken for denne udvidelse af straffemuligheden, men tilbage bliver der efter mit skøn en stor mulighed for misbrug. Det er jo ikke Vorherres gode børn, vi her står over for; det er nogle, der ikke er bange — det har vi set mange gange — og de forstår at udnytte den svaghed, den pågældende lider af, ganske hensynsløst. Man giver dem et våben yderligere i hænde, når man sætter grænsen op fra 18 til 21 år. Jeg mener, at vi må se lidt nærmere på dette og de mange andre problemer i udvalget.

Jeg kommer så til biltyverierne; det er

[Thisted Knudsen.]

jo det, der er mest aktuelt. Det har vist sig, at de straffebestemmelser, vi har, tilsyneladende ikke er tilstrækkelig effektive til at forhindre disse biltyverier. Der er ikke noget at sige til, at man nu vil skærpe dem og forsøge at gøre det til noget alvorligt at stjæle en bil. Jeg har været ude for et tilfælde i praksis; dér ordnede man sig strålende, for da man kom til faderen og fortalte, at hans 16-årige søn havde hugget en bil, sagde han: den dreng har ikke fået de tærsk, han skal have, nu skal jeg give ham dem — og så fik han dem, og han viste sig ikke mere på scenen. Det var både billigt og fornuftigt og rigtigt, men jeg ved godt, at det ikke altid slår til; vi tør ikke herinde sige, at prygl en gang imellem også har en vis berettigelse. Ingen tør sige det, selv om mange nede i salen sidder og erkender i deres stille sind, at sådan er det i virkeligheden.

Teoretisk er det meget interessant, at det siges, at hvis automobilen stilles tilbage det sted, hvorfra man har taget den, skal den betragtes som en formildende omstændighed. Det er en fornem og elegant teoretisk betragtning, men i praksis er den ikke ret meget værd. Jeg mener ikke, at ret mange vender tilbage til det sted, hvor de har taget automobilen, og siger tak for lån; det er vist det sidste, de gør. Jeg tager et tilfælde: hvis min bil er stjålet hernede på slotspladsen, og tyven i stedet for at aflevere den hernede elskværdigt afleverer den på min bopæl, hvor jeg også har brug for den, har han ikke afleveret den samme sted, som han tog den, men han har været venlig over for mig, ligeledes hvis han sender et postkort og fortæller, hvor den står. Jeg ved ikke, hvor stor betydning den bestemmelse vil få i praksis, men det er en af disse teoretiske betragtninger, som vi jævne, fornuftige og praktiske mennesker har svært ved at forlige os med. Nu kan vi jo imidlertid se nærmere på det.

Jeg takker den højtærede justitsminister og er rede til en velvillig og saglig behandling af lovforslaget, og så håber jeg, at vi kan se på samtlige bestemmelser i udvalget.

Vagn Bro: Jeg skal i tilslutning til de bemærkninger, det ærede medlem hr. Thisted Knudsen har fremsat om lovforslaget

om ændringer i borgerlig straffelov, med henblik på forslaget om ændringer i lov om rettens pleje også udtale mit partis tilslutning til dette lovforslag. Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger, for vi kan bedst drøfte de enkelte regler og nye bestemmelser i udvalget.

Jeg er ganske enig i de ændringer, der foreslås til lovens § 192, 1. og 2. punktum, om godtgørelse til vidner. Det er ganske naturligt, at man foretager denne forhøjelse, idet vi jo nu har hævet betalingen til nævninger og andre.

Jeg vil dog gerne i denne forbindelse henlede den højtærede ministers opmærksomhed på en række tilfælde, hvor borgere i virkeligheden udfører den samme vidnetjeneste, hvilket kan gøre betydelige indgreb i deres daglige arbejde. Jeg tænker på de vidner, som f. eks. dommeren eller sognefogden tager med. Her er vi i dag nede på den fortidige betaling af 1 kr., og jeg vil håbe, at vi i udvalget kan komme overens om i nogen måde at ajourføre dette vederlag.

Vi er også indforstået med her som i den øvrige lovgivning at slette bødeminima. Jeg vil gerne føje til, at tiden også i høj grad er løbet fra det minimum, vi har i straffeloven. Befolkningen må dog endelig ikke tro, at bøderne bliver mindre. For 30 år siden, da jeg begyndte som politimester, kostede det 2 kr. at være „mørk cyklist“. Nu er vi i Præstø amt alle enige om at idømme 30 kr. som minimum. Det kan jo ikke nægtes, at udviklingen også på dette punkt, om jeg så må sige, er løbet fra lovgivningen.

Med hensyn til ændringerne i kapitel 7 i borgerlig straffelov angående reglerne om betingede domme uden strafansættelse er vi også enige.

Det samme gælder ændringen til § 721 i lov om rettens pleje, hvorefter to områder går over til den underordnede anklagemyndighed, altså politimesteren. Det vedrører spørgsmålet om udøvelse af erhvervsvirksomhed uden fornøden offentlig bemyndigelse og mindre former for hærværk; at disse sager nu ikke længere skal til statsadvokaten, derfor taler ganske overordentlig mange saglige hensyn.

At bestemmelserne i straffelovens § 30 og i forsorgslovens § 150 overføres til retsplejeloven, anser vi for rigtigt.

Jeg vil gerne vedrørende den foreslåede

[Vagu Bro.]

§ 723 a understrege, at her er jeg, og jeg tror mange i min gruppe, tilhænger af regeringens forslag, der går ud på, at når en mand bliver fritaget for tiltale, kan man som betingelser sætte, at han betaler en vis bøde, og at han betaler erstatning. Jeg har mangeårig erfaring for, at det er en god bestemmelse. I mange tilfælde kan såmænd den skadelidte godt forstå, at den pågældende slipper for tiltale, men kan vanskeligt forstå, at han, når han har en vis indkomst, ikke skal betale en bøde til det offentlige og i hvert fald en form for erstatning til den skadelidte. Jeg er tilbøjelig til at tro, at denne lovgivning i høj grad vil underbygge selve straffritagelsen og også anvendelsen af den betingede dom, som mange i min gruppe er tilhængere af. Jeg kan også give min tilslutning til den udvidede adgang, ja, man kan sige pligt til forsvarerbeskikkelse i politisager.

Jeg skal dernæst gøre en bemærkning om lovforslagets punkt 32 og 33 om arbejdspligt for varetægtsarrestanter. Det kan ikke nægtes — det har jeg erfaret, når jeg gennem disse mange år er gået gennem arresthusene — at mange varetægtsarrestanter siger: ja, det er jo kedeligt, her sidder vi og stirrer ud i det tomme rum. Det foreslås nu, at der gives dem adgang til — og det er det bedste — at sidde og arbejde med deres egne sager. Det synes jeg er rimeligt. Der er mange forretningsfolk, som har arbejde, de kan sidde med derinde; hvor det ikke er tilfældet, vil arrestanterne kunne få anvist et arbejde, og de unge vil, selv om dette ikke er udformet for de mindre arresthuses vedkommende, kunne deltage i undervisning. Jeg kan forsikre de ærede medlemmer, der synes ikke rigtig at forstå dette, at de skulle egentlig prøve at have med sådanne forhold at gøre. Jeg vil i hvert fald udtale min anerkendelse af disse bestemmelser og har vanskeligt ved at forstå, at man ikke — jeg tænker her på den ærede ordfører for socialdemokratiet, efter hvis partiprogram arbejdet er kilden til al rigdom — i et sådant interval skulle kunne yde de pågældende denne fordel.

Endelig skal jeg udtale min tilslutning til de nye regler om anholdelse og fængsling af dem, der overtræder vilkårene for de betingede domme. Det er jo ikke noget,

der bruges så ofte, men der er tilfælde, hvor det kan få betydning, og jeg synes, det er ret og rimeligt, at vi får en virkelig ordening på dette punkt.

Jeg tror altså, at lovforslaget om ændringer af retsplejeloven er et udmærket sagligt grundlag for en udvalgsbehandling.

Hvad angår ændringerne i straffeloven, vil jeg gerne sige, at det glæder mig, at der i § 225 foreslås indsat et stk. 4, og jeg må have lov til at sige hvorfor. For 30 år siden, da vi drøftede disse problemer, må jeg erkende, at jeg ikke kunne forstå, at det var ret og rimeligt, at det kun var betalingsmodtagerne, der blev straffet i dette forhold, fortrinsvis unge folk i alderen 18-21 år. Jeg ved godt, at man fra meget lærd side har indført betragtninger om pengeafpresning, men det er ganske givet, at der her er mange tilfælde, hvor folkets retsbevidsthed er blevet krænket. Det kan f. eks. ske, at en ung mand står sulten og forkommen på gaden og så mødes af en person, mæt og veltilfreds, som kun vil have denne tilfredsstillelse endnu. Efter gældende lov kan kun den unge mand, der har fået betaling, f. eks. 20 kr., straffes. Jeg anser altså dette for en overordentlig udmærket bestemmelse og håber, at vi her i folketinget vil kunne enes om den.

Det er selvfølgelig givet, at alle vi, der udøver polititjeneste, er glade ved ændringen til straffelovens § 293, stk. 1, om tyveri af biler. En bil er blevet en brugsgenstand, og jeg kan forsikre, at de, der pludselig kommer ud og ikke har deres bil stående der længere, vil føle tyveriet af den som et ganske overordentlig alvorligt indgreb. Jeg nærer altså ikke de betænkeligheder på dette punkt, som den ærede ordfører for socialdemokratiet havde. Jeg ser ikke rettere, end at det dog egentlig er folkets retsbevidsthed, vi skal søge at lægge fast i straffeloven. Det skal jo ikke være kunstige bestemmelser, vi indfører, men det skal være det, som folket kan indse er ret og rimeligt. Derfor anser jeg dette for en ganske overordentlig retfærdig og rimelig landvinding.

Thestrup: De tre lovforslag, der er til behandling, vedrører først og fremmest bekæmpelsen af ungdomskriminaliteten. Det

[Thøstrup.]

er jo rigtigt, som den højtærede minister nævnte i sin skriftlige fremsættelse, at vi her i landet har undgået den stærke stigning i ungdomskriminaliteten, som i de senere år har vist sig i så mange andre lande, derunder ikke mindst i vore nabolande. Men selv om det nu forholder sig sådan, kan vi ikke lade 7 og 5 være lige. Hvis kriminaliteten ikke til stadighed bekæmpes, ja, hvis kampen imod den ikke bliver mere og mere effektiv, ved vi, at den vil stige.

Det er for længst slået fast, at de vigtigste årsager til kriminalitet er dårlige samfundsforhold i almindelighed. Et samfund med en jævn indtægts- og formuefordeling, hvor få har for meget og færre for lidt, hvor der ikke er nogen socialt tilbagestående gruppe, og hvor en meget stor del af befolkningen gennem privat ejendomsret til hver sin lille del af værdierne, til et hus, et stykke jord, føler sig knyttet til samfundet, synes der at være de heldigste forhold til stede for at holde kriminaliteten nede. Men der er jo adskillige andre forhold, der spiller en rolle, befolkningens psyke, traditioner, livsindstilling, anskuelser o. s. v. Jeg skal ikke gå ind på alle disse forhold, der vel må betegnes som de egentlig grundlæggende forhold, men jeg vil gerne sige et par ord om 3 forhold, som ganske vist er af mere speciel karakter, men som jeg synes har en vis aktuel interesse.

Jeg vil da først pege på den stærke forøgelse, der er sket af fritiden, ikke mindst for ungdommens vedkommende, og på de krav, som dette stiller til samfundsmagten. Jeg anser — det kan jeg godt sige med det samme — i almindelighed denne forøgelse af fritiden som et gode, men det kræver, at ungdommen har noget godt og fornøftigt at bruge fritiden til. Vi må derfor vise al mulig velvilje over for de ungdomsforbund, der ser det som deres opgave at samle børn og unge, få dem ud fra byens gader ud i naturen, lære dem kammeratskabets værdi og vise dem gode idealer at stræbe efter. Vi må også i højere grad end før støtte og styrke sporten, ikke stjernesporten, hvor nogle få optræder og de mange ser til, den kan vel have sin betydning, men det er meget vigtigere, at alle de unge er med til at drive sport, at enhver finder en eller anden sportsgren,

som særlig passer for ham eller hende. Vi må ikke se bort fra, at for den unge virker vort samfund undertiden kedeligt, og at ikke så få forbrydelser iværksættes af unge netop af lyst til spænding. Sporten kan give den spænding og give den således, at den unges karakter styrkes i stedet for at nedbrydes.

Jeg vil også gerne nævne, at mange unge i dag finder deres store interesse inden for kunsten, ikke mindst inden for musikken, og her er det af betydning, at mulighederne for deltagelse står åben. Det, vi fra samfundets side ofrer for at åbne mulighederne for de unge til at færdes i naturen, til deltagelse i sport og kunst, er langt fra luksus — tværtimod. De penge, vi giver ud, sparer vi til gengæld til fængsler, politi og retsvæsen.

Når jeg har talt om dette forhold, som vi vist alle kan blive enige om, vil jeg gerne sige, at der er et ord, der siger, at øvrigheden ikke må bære sværdet forgæves, og her er jeg ved et andet forhold, som jeg gerne vil omtale.

En af de virkelig vigtige ting i kriminalitetsbekæmpelsen er den hurtige opdagelse af forbrydelsen og den hurtige reaktion over for forbryderen. I min virksomhed som dommer har jeg meget med politiet at gøre, og jeg synes, vi har et dygtigt og energisk politi, men jeg har indtryk af, at det ofte er overbebyrdet. Derfor varer det undertiden længe, inden man opdager, hvem der har begået en forbrydelse; det gælder først og fremmest for de mindre alvorlige forbrydelser, de mindre tyverier, men derunder dog også alvorlige indbrudstyverier. Det er farligt, ikke så meget på grund af den materielle skade, den klarer forsikringsselskaberne jo som regel, men det er farligt, hvis det kommer til at stå for de unge, som om der er en meget stor chance for at slippe godt fra et tyveri. Jo mere hånd vi har på disse ting, jo mere sikkert det står fast, at opdagelse og straf er forbrydelsens følge, jo mindre fristelse er der for den unge til at forsøge.

Og endnu ét vedrørende dette forhold. I gamle dage forhindrede den i gaden patruljerende politibetjent adskillige overtrædelser af lovene alene ved sin tilstedeværelse. Jeg synes, vi mangler ham i dag, og hvis han skal erstattes — og det skal han muligvis —

[Thestrup.]

af de kørende patruljer, tror jeg i alt fald, vi skal have flere patruljer end nu. Jeg synes også, man skulle overveje, om der er andre muligheder for at sikre freden på gaderne. Politiets centrale opgave er for kriminalpolitiets vedkommende at opklare forbrydelserne og pågribe forbryderne og for ordenspolitiets at opretholde fred og orden på gader, veje og pladser, og disse opgaver er samfundsopgaver af den allerstørste vigtighed. Jeg kan sige, at vi er villige til at give politiet al mulig støtte til udførelsen af dem. Jeg ved, at politiet har mange andre opgaver, men jeg kan heller ikke nægte, at vi måske herinde er for tilbøjelige til stadig at pålægge politiet nye opgaver, men disse opgaver bør være nummer to over for de egentlig centrale opgaver.

Som et tredje forhold af betydning for forøgelsen af kriminaliteten vil jeg gerne nævne spiritusmisbruget. Det er et meget stort antal, der begår deres første forbrydelse under påvirkning af spiritus. Vi er vist alle klar over, at den ulykke, der skete for få dage siden på Hørsholmvejen, rejser det spørgsmål, om vi i tilstrækkelig grad har slået fast, at motorkørsel og spiritus ikke under nogen omstændighed kan forenes. Men også på andre områder end motorkørsel er spiritusmisbruget en fare. Jeg tror ikke, nogen af os tænker på at indføre forbud eller lignende restriktioner, men der var måske nok et og andet at gøre, bl. a. i noget højere grad at overvåge, at restauranterne ikke udskænker spiritus til de helt unge.

Det er jo ikke meningen, at vi ved lovforslags første behandling skal drøfte enkeltheder, og jeg skal derfor søge at holde mig til hovedpunkterne og til de mere principielle spørgsmål.

Må jeg først sige, at jeg er enig med den højtærede minister i, at vi bør bygge videre på det sanktionssystem, der indførtes ved straffeloven af 1930; det er også min opfattelse, at det har virket tilfredsstillende. Når man følger det system, som ministeren har opstillet i sin skriftlige fremsættelse, er det første punkt, man kommer til, de specielle regler, der gælder for de unge lovovertrædere. For så vidt angår de 15-18-årige, tror jeg, at kombinationen af bøde og tiltalefråfald er hensigtsmæssig. Det samme tror

jeg er tilfældet med det andet forslag: at prøvetiden ikke absolut skal være identisk med forsorgstiden. Jeg er knap så sikker på, at jeg er helt enig med ministeren for så vidt angår ændringerne i reglerne vedrørende de 18-21-årige. Jeg er enig med flertallet i straffelovskommissionen og med ministeren i, at ungdomsfængsel træder mere og mere i forgrunden, og at almindeligt tidsbestemt fængsel og hæfte mere og mere skal træde i baggrunden for denne aldersgruppes vedkommende, og at det derfor er formålstjenligt at kunne prøveløslade fra ungdomsfængsel, inden der er gået 1 år. Jeg kan også slutte mig til flertallet i straffelovskommissionen og til ministeren, når det gælder deres opfattelse af, at det er formålstjenligt i visse tilfælde at kunne idømme ungdomsfængsel for 21-23-årige; derimod er jeg mere tilbøjelig til at følge landsdommer Lucas i hans forslag om, at afgørelser om prøveløsladelse og genindsættelser — eller da i alt fald navnlig genindsættelser — skal forelægges for domstolene.

Det næste vigtige afsnit er afsnittet om de betingede domme, straffelovens kapitel 7. Også den rigtige ordning af dette forhold er af største betydning for bekæmpelsen af ungdomskriminaliteten. Det vigtigste spørgsmål her er jo spørgsmålet om den betingede doms form. Her er der i straffelovskommissionen om betingede domme opstillet 3 former: for det første forsorgsdommen, nemlig dommen, hvor tiltalte kun dømmes til forsorg under en eller anden form; for det andet den form, vi i øjeblikket bruger her i landet, og som vi kender, med idømmelse af en bestemt straf, således at fuldbyrdelsen af denne betingelsesvis udsættes; og for det tredje den form, som man kender i Sverige, dommen, hvor straffens fastsættelse også udsættes. Ministeren har valgt den vej — og her er han ikke enig med straffelovskommissionen — at beholde nr. 2, altså den nuværende form, og indføre nr. 3, dommen, hvor også fastsættelsen udskydes i prøvetiden.

Der er om dette forhold skrevet en række artikler i juridiske fagskrifter, og jeg skal erkende, at jeg ikke har haft tid til nu at gennemgå dem nærmere. Rent umiddelbart er jeg tilbøjelig til at slutte mig til ministeren, dog måske således, at den nuværende

[Thestrup.]

form i højere grad fremtrådte som hovedregel, men med adgang til at anvende den svenske form. Men i det store og hele mener jeg, at den højtærede minister har truffet noget rigtigt og noget godt ved det forslag, han her har fremsat. Hvad de øvrige ændringer til 7. kapitel om betingede domme angår, har jeg ingen særlige bemærkninger at gøre her, idet det er enkeltheder, som jeg mener egner sig bedst til udvalgsbehandling eller, hvis vi ikke i udvalget bliver enige, til drøftelse ved anden behandling, hvor det jo er forslagets enkeltheder det drejer sig om.

Når jeg holder mig til den orden, som den højtærede minister har fulgt i sin fremsættelse, kommer jeg til ændringen i straffelovens § 55, reglerne om bødeforfoning, og her kan jeg helt tilslutte mig det stillede forslag.

Dernæst kommer jeg til de foreslåede ændringer i reglerne om bekæmpelse af prostitution. Her er forholdet også det, at der foreligger en udførlig kommissionsbetænkning med udkast til en lov om særlig forsyrg til bekæmpelse af prostitutionen, et lovforslag, der også indeholder et afsnit om den homoseksuelle prostitution. Hvad nu først angår den heteroseksuelle prostitution, er det jo rigtigt, som af ministeren bemærket, at de foreslåede ændringer i reglerne om betingede domme vil betyde fordele i bekæmpelsen fremfor de regler, der i øjeblikket er gældende. De betyder det navnlig, for så vidt angår de unge under 21 år. Alligevel er det for mig et spørgsmål, om det er tilstrækkeligt. Jeg er helt enig med den højtærede minister og kommissionen i, at problemet mere er et socialpolitisk end et kriminalpolitisk. Jeg deler også fuldt ud ministerens betænkelighed ved at gennemføre en lov som den, kommissionen har foreslået; det er betænkeligheder, som ministeren har, og som jeg tilslutter mig ud fra et retssikkerhedssynspunkt. Men jeg kan ikke bortse fra, at de helt unge amerikanerpiger og Nyhavns-piger er et problem, som børne- og ungdomsforsorgen hidtil ikke har kunnet klare. Også dette vil jeg gerne have lejlighed til at drøfte nærmere i udvalget.

Hvad den homoseksuelle prostitution angår, kan jeg give min tilslutning til den foreslåede tilføjelse til § 225 i straffeloven,

men jeg kan ikke bortse fra, at der derigennem åbnes en endnu videre mark, end der i øjeblikket er, for pengeafpresning o. lign. over for de homoseksuelle. Det er utvivlsomt overordentlig svært at beskytte de homoseksuelle mod pengeafpresning, men jeg kunne ønske, at vi i udvalget overvejede mulighederne herfor.

Jeg kan helt og fuldt give min tilslutning til den skærpelse af straffereglene, der foreslås over for prostitutionens bagmænd.

Jeg skal endelig sige et par bemærkninger om det sidste af de hovedafsnit, som straffelovsforslaget beskæftiger sig med, nemlig brugstyveri af motorkøretøjer. Disse tyverier er ikke alene, jeg vil endda sige ikke først og fremmest, en fare ved de tab, der herigennem påføres ejerne af vognene. Så vidt jeg kan se, er de først og fremmest en fare derved, at personer, der ofte er uvant med at køre, giver sig til at føre motorkøretøj. De pågældende kører som regel med uforsvarlig stærk fart og tager som regel ikke det mindste hensyn til den øvrige færdsel; ofte kører de i spirituspåvirket tilstand. Jeg kan tilslutte mig den skærpelse af straffen for brugstyveri af motorkøretøjer, som er foreslået, men jeg tror ikke, det er nok. Jeg er meget villig til at overveje forslag om en særlig låseanordning, men jeg vil tro, at også på dette område ville en stærkere politivagt på gader og veje være af betydning.

Ud over disse ændringer i straffeloven, der på forskellige punkter har medført ændringer i retsplejeloven, har den højtærede minister benyttet lejligheden til at foreslå ændringer i retsplejeloven på forskellige punkter, der ikke har berøring med de tidligere omtalte forhold. Derimellem er en ændring af den betaling, der ydes de forskellige, som optræder inden for retsplejen, derunder en forhøjelse af vidnegebyret. Det er i højeste grad tiltrængt. Men jeg ville ønske, at den højtærede minister samtidig havde foreslået en forhøjelse af det vederlag, man byder stævningmændene. Det er nemlig så ringe, at vi i alt fald ude i landdistrikterne har stort besvær med overhovedet at få stævningmænd. Jeg står her med et brev, hvormed en af mine stævningmænd tilbagesendte en stævning til den sagfører, han havde

[Thøstrup.]

fået den fra, uden at have forkyndt stævning, hvorefter sagføreren kom til mig og klagede over det. Det er naturligvis rigtigt, at det er stævningsmandens pligt at forkynde stævningen, men da jeg læste brevet, måtte jeg sige til mig selv, at jeg ualmindelig godt forstod den pågældende stævningsmand. Jeg beder om tilladelse til at citere slutningen af brevet. Efter at han har meddelt, at han tilbagesender stævningen og den medfulgte 1-krone, skriver han om, hvor den mand bor, han skal forkynde stævningen for:

„... hans bopæl er jo fra min 6-7 km, tillige en meget dårlig hedevej, om sommeren kan man som regel cykle, men om vinteren må man gå. Ok ja, det bydes der 1 kr. for: at gå frem og tilbage 12-14 km. Prøv at komme ud på turen.“

Jeg kender vejen. Det befordringsmiddel, der bedst egner sig til den, er en hest. Vi kan jo ikke gøre vore stævningsmænd beredne, men jeg synes, vi i alt fald kan betale dem et rimeligt vederlag.

Med dette lille hjertesuk, og idet jeg finder de øvrige foreslåede ændringer i retsplejeloven bedst egnede til drøftelse i et udvalg, kan jeg give den højtærede minister tilsagn om en velvillig udvalgsbehandling af de foreliggende lovforslag.

Eise-Merete Ross: Af de tre foreliggende lovforslag kan de to betegnes som tillægsforslag til det tredje, som indeholder forslag til ændringer i straffeloven. Jeg skal indskrænke mig til nogle bemærkninger om dette hovedforslag.

Mit parti ser med velvilje på, at visse af straffelovens bestemmelser tages op til revision. Der er stadig siden straffelovens vedtagelse i 1930 indvundet nye erfaringer, og nye synspunkter har gjort sig gældende, som gør en revision ønskelig. Man vil desuden derved på visse punkter komme på linje med en række reformbestræbelser, som allerede har fundet sted i Norge og Sverige.

I lovforslaget henvises til de tre betænkninger, der har dannet grundlaget for de foreslåede lovændringer. Da lovforslaget i nogle tilfælde afviger fra de forslag, der er stillet i betænkningerne, og da disse yder-

ligere indeholder flertals- og mindretalsindstillinger, går jeg ud fra, at en grundig behandling i et udvalg bliver nødvendig.

Jeg skal begrænse mig til de fire emnegrupper, som den højtærede justitsminister koncentrerede sig om i sin fremsættelse, nemlig de unge lovovertrædere, de betingede domme, prostitutionen og brugstyperne af motorkøretøjer.

Forslagene angående de unge lovovertrædere indeholder ikke nye kriminalpolitiske principper. For begge aldersklasser, nemlig de 15-18-årige og de 18-21-årige, gælder stadig som ledende synspunkt, at der skal være udstrakt anvendelse af tiltalefrafald mod etablering af forsorg. Bortset fra lovtekniske ændringer går lovforslaget i hovedsagen ud på at gøre de gældende regler mere smidige og elastiske, det vil sige at formulere dem på en sådan måde, at der hjemles større frihed for de pågældende myndigheder til at individualisere behandlingen, altså tilpasse den efter behov i hvert enkelt tilfælde. Jeg tænker her bl. a. på lovforslagets bestemmelse om, at der ved tiltalefrafald kan fastsættes samme vilkår som ved betingede domme, og at der i forbindelse med tiltalefrafald åbnes adgang til at fastsætte bøde eller erstatning, og at reglerne om prøveløsladelse gøres smidigere. Mit parti kan i princippet give tilslutning til disse bestræbelser.

Hvad forslagene om betingede domme angår, er den væsentligste nydannelse en domsform, hvor man ikke skal fastsætte straffen; det er alene skylden, der afgøres, medens straffastsættelsen udskydes og i mange tilfælde vil kunne falde helt væk, hvis betingelserne overholdes i prøvetiden; altså kun i tilfælde, hvor betingelserne overtrædes, kan der blive tale om en advarsel, ændring af vilkårene eller forlængelse af prøvetiden samt at fastsætte straf.

Mit parti ser på forhånd med sympati på de forsorgsmæssige og pædagogiske synspunkter, der er grundlaget for den nye domsform, og går ud fra, at denne ændring, der ligger på linje med praksis i Norge og Sverige, er foreslået, fordi det for justitsministeriet er oplyst, at domme med udsat straffastsættelse har virket godt i disse lande; men det forekommer mig dog, at der også må være visse ulemper forbundet med denne fremgangsmåde, idet straffast-

[Elsø-Merete Ross.]

settelsen må miste sit umiddelbare grundlag, hvis spørgsmålet tages op igen længe efter sagens behandling på grund af overtrædelse af vilkårene. Jeg går ud fra, at dette nærmere kan belyses i udvalget.

Den højtærede minister fremhævede selv, at det er af afgørende betydning for den betingede doms værdi, at de behov for tilsyn og forsorgsmæssige foranstaltninger, som viser sig i de enkelte straffesager, kan imødekommes på hensigtsmæssig måde. Det må derfor hilses med glæde, at et udvalg er nedsat med den opgave bl. a. at overveje, hvilke praktiske foranstaltninger der kan iværksættes for at gøre kriminalforsorgen for de ikke-anstaltanbragte kriminelle mere effektiv.

Jeg vil gerne spørge, om udvalget er kommet så langt med sit arbejde, at dets resultater kan komme folketingsudvalget til nytte i dets forestående arbejde.

Så vidt jeg har forstået, synes homoseksualiteten at have været kendt, så langt den menneskelige historie rækker tilbage, men synet på den har været meget vekslende. I lange perioder har homoseksualitet været betragtet som etisk forkastelig og bekæmpet med straffebestemmelser som anden seksuel unatur såsom crimen bestialitatis og har i Danmark på et vist tidspunkt været straffet med bål og brand. Selv om vi i Danmark har meget friere bestemmelser end i mange andre — lande f. eks. er straffebestemmelserne for homoseksuelle forhold bortfaldet hos os — forekommer det mig, at noget af bål og brand-mentaliteten alligevel er blevet hængende, når man sammenligner straffebestemmelserne for henholdsvis homoseksuel og heteroseksuel prostitution. Utugt er ikke et lovligt erhverv for kvinder, men det er ikke strafbart at drive utugt for betaling; det bliver det kun indirekte, hvis man samtidig griber vedkommende i løsgængeri. I øvrigt kan den prostituerede kvinde slippe med pålæg om at søge lovligt erhverv, inden der bliver tale om straf. Desuden er det kun den såkaldte lavere prostitution, der har nogen

chance for eventuelt at blive straffet. Derimod kan den homoseksuelle prostituerede straffes umiddelbart uden forudgående pålæg af nogen art, uanset om vedkommende har et erhverv ved siden af og altså ikke kan straffes for løsgængeri. Da homoseksuel prostitution hovedsagelig drives af mænd, kan man hverken, hvad aldersgrænse eller straf angår, sige, at de to former for prostitution ligestilles. Det eneste punkt, hvor der hidtil har været fuld ligestilling, er, at kunden ikke straffes for at yde betaling. Jeg tager uligheden som udtryk for, at lovgivningsmagten betragter homoseksuelle forhold og homoseksuel prostitution som værende af en lavere moralsk kvalitet end den heteroseksuelle. Denne indstilling kommer endnu tydeligere til udtryk i det nye lovforslag end i den gældende lov. Såvel prostitutionsbetænkningen som den højtærede minister tilslutter sig det grundsynspunkt, at prostitution i højere grad er et socialpolitisk end et kriminalpolitisk problem. Alligevel forekommer det mig, at den højtærede minister for den homoseksuelle prostitutions vedkommende har angrebet sagen kriminalpolitisk.

Allerede straffelovskommissionen af 1917 overvejede, om ikke både den, der yder betaling, og den, der modtager betaling for kønslig usædelighed mellem personer af samme køn, burde straffes. Resultatet af overvejelserne blev dog den nuværende § 230, som alene lægger strafansvaret på modtageren. Kunden har kun kunnet straffes, hvis den unge var under 18 år, under særlige omstændigheder dog under 21 år.

Nu foreslås en ny bestemmelse, hvorefter kunden, d. v. s. den, der ved betaling eller løfte herom skaffer sig kønsligt forhold til en person af samme køn under 21 år, straffes. Ved denne formulering har man undgået at kriminalisere ethvert homoseksuel forhold til en person under 21 år, hvilket var en af de indvendinger, som kommissionens mindretal rejste mod den noget skarper formulering, som flertallet gik ind for.

Jeg forstår så udmærket godt, at den

[Else-Merete Ross.]

højtærede minister er rystet over det omfang, den homoseksuelle prostitution efterhånden har fået, men jeg er i tvivl om, hvorvidt den foreslåede lovændring vil få den virkning, som ministeren vel håber på, og ikke får bivirkninger, som ikke er ønskelige. Jeg kan godt se, at det er betænkeligt, at en person kan opfordre en anden til et strafbart forhold, uden at der sker ham noget for det, altså at en mand kan opfordre til homoseksuelle forhold mod betaling, når han ved, at det er strafbart for den, der får betalingen. Jeg kan også se, at det er dyrt for samfundet, at en gruppe homofilt indstillede derved er medvirkende til at holde en gruppe af unge mennesker ude i asocialitet; men et af de tidligere anførte argumenter imod at straffe kunder, der betalte, har været, at man var bange for, at det kunne lede til grov pengeafpresning. Har forholdene ændret sig, så at den fare ikke mere er så stor? Efter hvad jeg har forstået, finder der i mange tilfælde en så grov udnyttelse sted af de homofile fra mange trækkerdrengenes side, at man næsten kunne være tilbøjelig til at ønske en vis beskyttelse i hvert tilfælde for visse grupper inden for de homofile.

Man kan også spørge, om denne lov vil virke afskrækkende på kunden, da det kan blive svært at få beviser. Hidtil har det været den prostituerede, der var interesseret i at lyve angående betalingen. Nu vil både den prostituerede og kunden være interesseret i at lyve over for myndighederne angående betalingen. Desuden må på lovforslagets debetside medføres, at hvis loven gennemføres, vil det medføre en kriminalisering af en gruppe mennesker, der bortset fra denne specielle tilbøjelighed ikke er på kant med samfundet. Jeg mener derfor, at det nøje bør overvejes, om kunderne skal straffes for betaling til en prostitueret mellem 18 og 21 år, men jeg mener også, at det bør overvejes, om man burde gå kraftigere til værks over for kunden, hvis den unge mand er under 18 år.

Jeg har set anført i Jersilds mindretalsindstilling, at der, når unge menneskers overtrædelse af straffelovens § 230 konstateres, bør sættes kraftigere ind for at få oplyst, hvem de har haft kønsligt forhold til. Han mener, at den øgede risiko for at

blive sat under tiltale vil have en præventiv virkning over for prostitutionskunderne. Da betænkningen er udgivet i 1955, er det muligt, at man i mellemtiden er gået over til at benytte en skarpere kurs og nu finder frem til flere af de unge 18-årige kunder end tidligere. Så vidt jeg har forstået, tager mange homofile skarpt afstand fra dem, der indlader sig med børn og ganske unge. Det er også i deres interesse, at loven overholdes på dette område.

Den højtærede minister kunne med rette spørge, på hvilken måde jeg mener den homoseksuelle prostitution skal begrænses, når jeg er i tvivl om det formålstjenlige i at straffe kunderne. Jeg indrømmer, at jeg står meget svagt her, men efter at have læst socialrådgiver Aksel Christensens artikelserie om homoseksualitet i Information er det blevet mig klart, at vi mangler megen forskning på dette område, før vi vil være i stand til at sætte effektivt ind. Kendskabet til homoseksualitetens årsager og væsen er endnu meget ufuldkomment; der er uendelig mange faktorer, der virker sammen og betinger en homofil indstilling, og mange faktorer, der virker sammen og foranlediger heteroseksuelle unge mænd til at hengive sig til homoseksuel prostitution.

Det er, som den højtærede minister selv sagde, i højeste grad et socialpolitisk problem, hvor boligforhold, forholdet til forældre, søskende og kammerater, hele miljøet og opdragelsen spiller ind. Det glæder mig, at det ærede medlem hr. Thisted Knudsen kom ind på omtale af kursus for forældre. Jeg ved, der er nogle, der finder udtrykket forældreopdragelse lidt latterligt, men der er ikke tvivl om, at uendelig mange forældre, måske vi alle, trænger til at vide noget mere om, hvilke virkninger den opdragelse, vi giver vore børn, får, så jeg mener, at både forældreopdragelse, oplysning af børn i skolen om seksuelle forhold og om moralsk indstilling, fritidsbeskæftigelse, uddannelse og oplæring på alle de felter, hvor en ganske anden effektiv måde, end det nu er tilfældet. Desuden kunne vel det arbejde, der sker gennem foreningen „Unge Mænds Vel“, og som nu hovedsagelig klarer sig ved private midler, udbygges og ligesom det almindelige for-

[Elsø-Merete Ross.]

sorgsarbejde med hjælp og støtte til unge, der er ved at glide ud på skråplanet, understøttes af det offentlige, men samtidig tror jeg, at man må se i øjnene, at man derved kun kan begrænse, men ikke udrytte den homoseksuelle prostitution.

Det har været drøftet at ophæve § 230 om det strafbare i at modtage betaling, men kommissionen har ikke kunnet gå ind for det. I lovforslaget får § 230 heldigvis en mildere form end den hidtidige med fængsel indtil 2 år; nu bliver det hæfte eller fængsel indtil 1 år, og jeg forstår, at reglerne om betingede domme også kan anvendes, således at vægten også her lægges på forbedring af de forsorgsmæssige foranstaltninger, der kan anordnes som vilkår i dommene.

Jeg skal herefter gå over til de heteroseksuelles forhold. I prostitutionsbetænkningen er § 199, som bl. a. omhandler pålæg om at søge lovligt erhverv, blevet en del diskuteret. Jeg ser, at den er bibeholdt efter lovforslaget. Jeg vil i denne forbindelse gerne henvise til en artikel i Politiken fra den 5. februar, hvor en journalist refererer en samtale med 3 prostituerede kvinder, der beklagede sig over, hvor svært det var for dem at få fast arbejde, fordi sædelighedspolitiet ringede deres arbejdspladser op for at høre, om de virkelig var på arbejde; resultatet blev oftest omgående opsigelse, og så stod de igen uden arbejde og kunne risikere at blive straffet efter § 198 for løsgænger. Jeg mener, at der i udvalget bør indhentes oplysninger om, hvorvidt denne fremgangsmåde fra sædelighedspolitiet er almindelig anvendt, og om de har erfaringer for, at deres forespørgsler hyppigt resulterer i opsigelse. I bekræftende fald kunne der vel være grund til at finde frem til andre fremgangsmåder, der ikke modvirker det pålæg, de prostituerede får om at søge lovligt erhverv.

Jeg ser med stor sympati på, at der i fremsættelsen blev lagt vægt på en forbedring af de praktiske forsorgsmæssige foranstaltninger, der gennem §§ 198 og 199 og de betingede domme nu i endnu højere grad end tidligere vil kunne iværksættes over for de prostituerede. En del af de forslag, som betænkningen fremsætter angående

hjælp og støtte til resocialisering af de prostituerede, kan vi vel se på i udvalget.

For de kvindelige prostitueredes vedkommende har jeg det samme principielle synspunkt som for de homoseksuelles vedkommende, at det er et meget alvorligt socialpolitisk problem, og at derfor alt, hvad der kan gøres gennem socialpolitiske foranstaltninger for at forebygge, vil have en større virkning på en højnelse af den almindelige kønsmoral end straffeforanstaltninger.

Angående §§ 228 og 229 om de personer, der betegnes som prostitutionens bagmænd, mener mit parti, at der må indhentes flere oplysninger af udvalget, før vi kan tage stilling til dette spørgsmål.

Angående brugstyveri af motorkøretøjer er jeg enig i, at det er et så alvorligt problem, at der må foretages noget, så de unge virkelig forstår, at samfundet reagerer imod dette bølleuæsen; men det forekommer mig nu alligevel, at fængsel indtil 1 år er at gå vor vidt. Hidtil har straffen været hæfte eller bøde. Politiken foreslog forleden dag som straffeforanstaltning at nægte opnåelse eller eventuelt brug af kørekort for et vist tidsrum. Dér ville man måske virkelig ramme på et ømt sted, og yderligere kunne det jo kombineres med bøde eller hæfte.

Jeg har på fornemmelsen, at den højtærede minister også selv er lidt skeptisk over for fængselsstraf, idet han siger, at løsningen af dette problem ikke i første række er et spørgsmål om straffebestemmelser, og mener, at der knytter sig større interesse til spørgsmålet om øget anvendelse af særlige låseanordninger. Personlig ville jeg finde det udmærket, hvis ratlås blev obligatorisk — nogle fabrikker fremstiller allerede deres nye biler med ratlås — men det bliver jo en ekstra udgift for alle besiddere af motorkøretøjer. Jeg forstår, at forhandlinger er i gang om en ordning af dette spørgsmål.

Der tales også om effektivisering af den politimæssige efterforskning og om udvidet politipatruljering, så en øget risiko for opdagelse kunne virke noget bremsende. Det er vi helt indforstået med.

Efter gældende lov er det en skærpende omstændighed, at den stjålne ting er af

[Else-Merete Ross.]

betydelig værdi. I lovforslaget er dette erstattet med „når tingen ikke bringes tilbage efter brugen“. De fleste bestjålne vil sikkert sætte pris på, at det brugsstjålne køretøj blev stillet tilbage efter brugen. Hvis jeg var tyven, tror jeg nu nok, at jeg ville finde det lovlig risikabelt af hensyn til opdagelse at stille tyvegodsset ordentligt på plads, hvis det da ikke foregik helt i nattens mulm og mørke. Derfor er jeg bange for, at bestemmelsen om straf-forhøjelse ved undladelse af tilbagelevering vil kunne komme til anvendelse i mange tilfælde, men jeg indrømmer, at jeg mangler en statistik over, hvad der for tiden er mest almindeligt blandt biltyve: at stille på plads eller ikke stille på plads.

Mit parti er altså betænkelig ved denne lovændring, men vil gerne se nærmere på den i udvalget.

Da lovforslagene indeholder mange andre ændringer end de her anførte, kan mit parti trods visse indvendinger på de omtalte punkter tilsige lovforslagene en velvillig behandling i udvalget.

Herluf Rasmussen: De lovforslag, som den højtærede justitsminister har fremsat, er et efter min opfattelse prisværdigt og i mange måder acceptabelt forsøg på at bringe den gældende straffelovgivning i overensstemmelse med udviklingen i kriminalpolitisk henseende. Straffelovskommissionens betænkning om forsorgsdomme og betingede domme og kommissionsbetænkningen af 1959 om ungdomskriminaliteten har også i meget høj grad medvirket til, at en ajourføring måtte anses for nødvendig.

Den såkaldte ungdomskriminalitet har været et kært emne i dagens debat. Men selv om problemet er alvorligt — og det er jo også understreget af flere af de ærede ordførere — kan man vist sige, at tallene viser, at slet så dårligt, som det ofte er beskrevet i de farverige artikler i dagspressen, står det ikke til. Antallet af straffelovsovertrædelser begået af unge har været nogenlunde konstant igennem de seneste år. Sociale grunde spiller en ikke ringe rolle i bedømmelsen af årsagerne til ungdomskriminaliteten; derfor er det også naturligt og glædeligt, at man i meget

stort omfang har benyttet sig af sociale indgreb ved behandlingen af unge lovovertrædere.

Dette system bibeholdes i det foreliggende straffelovsforslag. Der er dog kommet det nye, at man søger tiltalefrafald mod vilkår af undergivelse af børne- og ungdomsforsorg kombineret med forelæggelse af bøde. Det må jo også erkendes, at tiltalefrafald alene mod børne- og ungdomsforsorg, når den pågældende ikke fjernes fra hjemmet, kan være af problematisk værdi, når den unge specielt undergives tilsyn fra et lokalt børneværn, der undertiden, som den højtærede justitsminister rigtigt siger, kan savne effektivitet.

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig den moderate kritik, der her er fremført mod børneværnet som tilsynsinstitution, men årsagerne til, at en sådan kritik ikke er helt uberettiget, er jo, at børneværnsarbejdet som så mange andre grene af forsorgsarbejdet er overbebyrdet i en sådan grad, at tilsynet ofte får en illusorisk karakter.

Denne ineffektivitets følger må man nu bøde på ved at indføre det tidligere omtalte kombinerede straffesystem, og det er efter min opfattelse ikke så lidt inkonsekvent. Jeg så hellere, at der blev gjort noget virkelig tilbunds-gående for at gøre tilsynet effektivt. I øjeblikket er det jo sådan, at børneværnets og forsorgsselskabets mange tilsynsførende kun kan afse meget lidt tid til den enkelte klient. En fornyelse på området er meget tiltrængt, og det må sikkert alvorligt overvejes, om man ikke skal søge nye veje og se sig om efter andre institutioner, der i højere grad har fingeren på pulsen og har en mere moderne indstilling.

Som bilag 3 i straffelovskommissionens betænkning vedrørende ungdomskriminalitet finder man en kort, meget interessant redegørelse vedrørende politiets ungdomsklubber i København. Det, jeg blandt andet synes er værdifuldt i denne korte redegørelse, er oplysningerne om det intime samarbejde, der finder sted mellem børneværn, skolevæsen og politi. Rent bortset fra det store generalpræventive arbejde, der her udføres, er det også værd at bemærke, at der faktisk gennem disse klubber kan etableres et tilsyn, der får en helt anden karakter i kraft af, at den unge lovover-

[Herluf Rasmussen.]

træder naturligt færdes i omgivelser, som burde være ham dagligdags. Han færdes her mellem unge af begge køn og blandt unge af samme aldersgruppe som han selv. Det gælder for så vidt alle former for ungdomsklubber. Jeg har den opfattelse, at man nu i de fleste ungdomsklubber stræber henimod at få virkelig socialpædagogisk uddannede mennesker til at lede disse ungdomsklubber, og man kan jo nok se forskellen på tilsynet i disse ungdomsklubber og så det tilsyn, som den enlige børneværnsrepræsentant må foretage. Det foregår enten pr. tilsigelse til den pågældende eller ved besøg i et hjem, hvor betingelserne i forvejen ikke er særlig gode for private og mere intime samtaler.

Om der på en eller anden måde kan skabes et endnu mere frugtbringende samarbejde mellem de mange ungdomsklubber, der ledes af disse uddannede mennesker, og tilsynsmyndighederne, skal jeg lade være usagt; men jeg tror, at udviklingen vil føre os bort fra det gamle system.

Det vilkår, at der kan ske tiltalefrafald imod, at lovovertræderen betaler erstatning for den skade, der er forvoldt ved lovovertrædelsen, kan synes tiltalende, men ordningen kan også få en vis social slagside, idet den unge lovovertræder fra et i økonomisk henseende godt funderet hjem kan få en præferencetilling, der ikke er helt retfærdig; men måske vil denne del af loven blive administreret således, at vilkåret kun medtages, hvis den pågældende unge er i stand til at betale.

Den gamle § 41 er nu gjort mere smidig, og specielt hæfter jeg mig ved, at der åbnes muligheder for, at den unge mellem 21 og 23 år kan idømmes ungdomsfængsel. Den nye § 21, stk. 1, taler om særlige grunde, og jeg anser det for givet, at disse særlige grunde kun omfatter de tilfælde, hvor de pågældende i udviklingsmæssig henseende kan ligestilles med personer under denne aldersgrænse.

Jeg kan for øvrigt uden at gå i detaljer, hvad angår de specielle ændringer ved strafforfølgning, fuldt ud tilslutte mig den højtærede justitsministers opfattelse af ønskeligheden i, at den betingede dom får et reelt indhold. En betinget dom, efter hvis afsigelse den dømte får lov til at seje

sin egen sø, er næsten værre end en ubetinget, og jeg håber, at det i meget større udstrækning i fremtiden vil være muligt at give den betingede dom et reelt indhold.

Hvad angår de ændringer, der foreslås i straffelovens særlige del vedrørende udformningen af og straffen for den enkelte forbrydelse, skal jeg gøre nogle korte bemærkninger.

Om de ændringer, der foreslås i forbindelse med den del af straffeloven, der omhandler prostitutionen og de dermed side stillede problemer, kan jeg sige, at det for mig at se kun er nogle spæde forsøg på at vise en aktivitet på et område, man faktisk har en vis ulyst ved at beskæftige sig med, og jeg tror heller ikke, det er den højtærede justitsministers opfattelse, at man med vedtagelsen af dette lovforslag kan gøre noget reelt for at bekæmpe såvel den almindelige som den homoseksuelle prostitution.

Som alle ved, er det ikke strafbart i sig selv at søge indtægter ved prostitution, men det er strafbart, hvis man ikke har et lovligt erhverv, og det er vist noget af det mest problematiske i dansk lovgivning. Hvad er egentlig et lovligt erhverv? Hvis det lovligt erhverv skal svare til den levefod, mange prostituerede har erhvervet sig, tror jeg roligt man kan sige, at kun meget få prostituerede kan opnå et lovligt erhverv af samme karakter. De fleste lovlige erhverv i forbindelse med prostituerede er kun af nødtørftig karakter, og i den forbindelse synes jeg det ville være rimeligt, hvis man i højere grad, end tilfældet er, forsøgte at benytte sig af den erhvervsvejledning, som nu er i sin vorden, og gennem denne søgte frem til lovlige erhverv, som den prostituerede kan ernære sig tilfredsstillende ved. Fra anden side er det foreslået, at § 199 begrænses til personer over 21 år. Det kan jeg ikke ret godt følge, og i øvrigt synes jeg udmærket, at man via denne regel kan sætte ind med sociale foranstaltninger f. eks. gennem en virkelig tilbuds gående erhvervsvejledning over for de unge prostituerede mellem 18 og 21 år. Der er jo ingen, der siger, at det at anvise lovligt erhverv skal være en ren og skær arbejdsanvisningsforanstaltning. I øvrigt vil der under alle omstændigheder være en mulighed for særbehandling af de unge mellem 18 og 21 år,

[Herluf Rasmussen.]

hvis de inden det fyldte 18. år er undergivet specielt tilsyn.

Hvad angår mulighederne for at bekæmpe dem, der uden en særlig aktiv indsats har fortjeneste ved prostitution, må jeg sige, at jeg ikke tror, at det, som den højtærede justitsminister foreslår, vil bringe væsentlige ændringer. Man opnår naturligt at ramme de egentlige kontaktkled; men i meget høj grad vil det formentlig være ugørligt at komme dem til livs, der holder hus eller rettere restauration af en bestemt type, og disse typer af restaurationer findes jo overalt. Den ulykkelige bartender, som af en eller anden grund bliver ansat i en sådan forretning, vil være meget, meget mere udsat end den arbejdsgiver, der ansætter ham.

Der er sket noget bemærkelsesværdigt gennem de forslag, som er stillet vedrørende forsøg på at bekæmpe den homoseksuelle prostitution. Man har været meget betænkelig ved at udvide aldersgrænsen for den almindelige prostitution, men uden blusel har man gjort sig til talsmand for en aldersgrænse på 21 år i strafferetlig henseende, hvad angår den homoseksuelle prostitution, og dertil har man foreslået, at kunden straffes, hvis partneren er under 21 år.

Den højtærede justitsminister er betænkelig, og det er jeg sandelig også. Rent bortset fra det inkonsekvente, der ligger i, at medens man ikke straffer kunden i et almindeligt prostitutionsforhold, vil man nu straffe kunden i et lignende homoseksuelt prostitutionsforhold. Det er efter min opfattelse meget betænkeligt, og jeg tror, udviklingen vil gøre det klart for os, at vi må tage meget under overvejelse at omvurdere de homoseksuelles problem. Det vil formentlig blive vanskeligt for det udvalg, som man sikkert vil nedsætte i forbindelse med lovforslaget, at komme i forbindelse med de mennesker, som lovforslaget vedrører; men det ville være ønskeligt, om udvalgets medlemmer fik anden orientering end den, de vil få gennem politirapporter o. lign.

Med hensyn til afsnittet om automobiltwyverier vil jeg gerne give min fulde tilslutning, dog synes jeg, at det kriterium, om bilen bliver stillet tilbage eller ej, er underordnet.

Og så vil jeg gerne benytte lejligheden til som afslutning at istemme det hjertesuk, den højtærede minister kom med, da han udtalte sig om, at der skulle en øget politipatroljering til: at der mangler personale. Jeg vil gerne spørge, om man må opfatte det på den måde, at den højtærede justitsminister allerede nu har taget skridt til at forøge styrken bl. a. i Københavns politi til erstatning for alle dem, der gennem årene har måttet afgives til de forskellige foranstaltninger, man har pålagt politiet.

Grøndahl: De foreliggende lovforslag og de dertil knyttede bemærkninger og betænkninger er så omfattende, at en nøjere gennemgang ikke er mulig, og jeg vil derfor indskrænke mig til at fremføre nogle principielle synspunkter.

Der er ved det foreslåede givet domstolene en langt større valgfrihed med hensyn til de strafferetlige sanktioner over for lovovertrædere. I adskillige tilfælde går tendensen i retning af en mildere straf over for unge personer, men i visse tilfælde synes denne lempelse at være for meget af det gode. Strafadmålingen skal dog helst virke på en sådan måde, at lovovertræderne ikke gerne kommer igen, og sådan, at de får en virkelig respekt for retten.

De uafhængige synes, det er overdrevent at betragte personer helt op til 21 år som børn. Mon den høje regering i en anden forbindelse — jeg tænker her på den foreslåede valgretsalders på 21 år — vil karakterisere de nye vælgere som børn? Den socialdemokratiske ordfører under behandlingen af den høje regerings lovforslag om ændring af valgretsalders, det ærede medlem hr. Henning Rasmussen, udtalte således om unge mennesker på 21 år — det står i Folketingstidende, sp. 903 —:

„Det er nok unge mennesker, men det er samtidig voksne mennesker, der givetvis er mere vidende, har flere kundskaber, end unge i samme alder havde for år tilbage“.

Se, det er jo en anden tale, der her lyder om de unge på 21.

Det friere valg med hensyn til strafferetlige sanktioner, der her gives domstolene, har vi ikke noget imod, men når domsmyndigheden får dette udvidede valg, øn-

[Grøndahl.]

sker vi også, at anklagemyndigheden får pligt til at indbringe alle sager undtagen bagatelsager for domstolene og ikke handler som nu, hvor embedsmændene i henhold til § 30 afgør, om der skal rejses tiltale eller ej, og hvor tiltalefrafald efter vor opfattelse bruges alt for ofte. Det må være domstolene, der fastsætter strafværdigheden, og dertil har man jo forsynet domstolene med domsmandsinstitutionen, hvor lægmænd får lejlighed til at give udtryk for borgernes almindelige syn på den pågældende sags strafværdighed. Det må og kan ikke være anklagemyndigheden, der uden videre bestemmer, hvad man vil forelægge domstolene, og hvad man vil unddrage rettens afgørelse.

Da straffeloven nu skal ændres, henstiller vi til den højtærede justitsminister, at § 30, der foreslås flyttet til retsplejeloovens kap. 65 om påtale, i begyndelsen af paragraffen får følgende ordlyd: „For lovovertrædelser, begået af personer mellem 15 og 18 år, kan påtalemyndigheden bestemme, hvor det drejer sig om små lovovertrædelser, at påtale bortfalder på betingelse af...“ — resten af paragraffen uforandret.

Vi har for et år tilbage set, at anklagemyndigheden har frafaldet tiltale i en så modbydelig forbrydelse som fuldbyrdet voldtægt mod en skolepige på Frederiksberg begået af flere unge personer, vistnok i 16-18 års alderen. Ingen aner, hvad der er blevet af disse voldtægtsforbrydere, om de er prøvelsladt fra børneforsorgen, så de kan forsøge sig igen, eller hvad der overhovedet er sket. Det styrker ikke tilliden til retsplejen, når man administrativt kan undlade retsforfølgning af en forbrydelse, for hvilken der er foreskrevet fængselsstraf fra 1 til 16 år.

Domstolenes afgørelse kan også fremefter gøres ret illusorisk, når justitsministeren og embedsmændene kan a) bestemme, om der i det hele taget skal forelægges domstolene noget, og dette skal gælde helt op til det 21. år; b) bestemme, hvad dette noget ubestemmelige begreb børneforsorg skal betyde, om det blot er et klap på skulderen til lovovertræderen og beskikkelse af en tilsynsværge, hvis kontrol med en person i en storby er ret problematisk,

eller om der sker en virkelig anbringelse på ungdomshjem, hvor man kan hindre gentagelse af forbrydelsen; c) faktisk kan omstøde domstolenes afgørelse ved hel eller delvis benådning og d) ved prøvelsladelse kan standse strafafsoningen.

Betingede domme har naturligvis deres store berettigelse, hvor forholdene taler derfor, men det ser unægtelig ud, som om betingede domme er blevet hovedprincippet, og at det skal gå hårdt til, for at man giver ubetingede domme, for en person er blevet 21 år. Dette kunne måske være berettiget, hvis disse personer under 21 år var ubefæstede sjæle, men det er jo ingenlunde tilfældet. Nutildags er de unge lovovertrædere som regel ret hårdkogte; de ved så udmærket godt, hvorledes praksis er, og de ved, at de ikke risikerer så forfærdelig meget, før de har været turen igennem med tiltalefrafald og — hvis det er heldige — endda tiltalefrafald flere gange, så betingede straffe, som også godt kan blive stående, selv om der på ny begås en forbrydelse, og så endelig en ubetinget dom. De unge helt op til valgretsalderen er ikke alle uerfarne børn. Ved at være i stand til at begå voldtægt synes de i hvert fald at have dokumenteret en vis udvikling.

I forslaget om ændring af straffelovens § 57 er opregnet en række vilkår, som retten kan stille ved betingede domme. De kan alle accepteres, men der er et vilkår, som vi mener bør stå som den altovervejende betingelse for at slippe for at udstå en forskyldt straf, og det er vilkår nr. 7, hvorefter den dømte betaler erstatning for tab, der er forvoldt ved lovovertrædelser.

Når man skal fri en dømt for at udstå en straf, må der være pædagogik i betingelserne, og derfor bør hovedbetingelsen være, at den dømte skal udrede erstatning, hvor denne kan opgøres. Det er et vilkår, som både unge og ældre lovovertrædere kan forstå, og det er beskæmmende at se, som lovforslagets statistik oplyser, at af 2 449 betingede domme har kun 4 — fire — sat som betingelse, at uretten mod den skadelidte gøres god igen.

Vi ser sådan på det, at det er den skadelidte, der har krav på samfundets beskyttelse og må have krav på, at man i det mindste som betingelse for at lade forbryderen slippe for straf sørger for, at

[Grøndahl.]

skaden om muligt genoprettes. Når man kun stiller som betingelse „straffri vandel i 2 år“ og ikke andet, må især unge lovovertrædere forlade retten med det indtryk, at nu er den klaret, og at der faktisk ikke er sket noget som helst.

Må vi i den forbindelse bemærke, at samtlige straffedomme jo indeholder en bestemmelse om, at den dømte, også den betinget dømte, skal betale sagens omkostninger. Det er en almindelig opfattelse, at disse omkostninger i praksis for det meste ikke inddrives. Der sker således ikke den dømte noget som helst ubehageligt. Vil den højtærede justitsminister ikke se på dette forhold?

Hvad angår § 293 vedrørende biltyverier, kan vi ikke se værdien af den foreslåede ændring. Den nugældende § 293 siger, at straffen for brugstyveri er bøde eller hæfte; under skærpene omstændigheder, navnlig når tingen er af betydelig værdi, kan straffen stige til fængsel i 2 år. For biltyverier er paragraffen faktisk god nok; det er domstolene, der ikke benytter den adgang, der er til at idømme fængsel. Man skulle dog ellers synes, at det er en skærpene omstændighed, når ungdommelige biltyve, mange gange uden førerbevis, farter rundt i en stjålet bil og udsætter ikke alene sig selv, men særlig alle os andre for livsfare, og vi synes også, at en bil repræsenterer en betydelig værdi — men det synes de høje dommere altså ikke.

Når den højtærede justitsminister vil skærpe kursen over for biltyvene — og det har vor fulde tilslutning — så kunne vi tænke os at stryge ordet „bøde“ i § 293, så snart der er tale om motordrevet køretøj. Bøde kan anvendes for ulovlig brug f. eks. af en cykel eller en barnevogn — selvfølgelig uden barn i — som afleveres igen efter brugen, men hensynet til borgerens sikkerhed kræver ganske andre foranstaltninger, når der er tale om motordrevne køretøjer.

Det er i grunden påfaldende, at biltyverier kun henføres til brugstyverier. Måske er det indregistreringens skyld, men ved biltyveri ser man fuldstændig bort fra, at der stjæles benzin, når biltyvene kører vognen tør for benzin. Dette må da være

en berigelsesforbrydelse, et regulært tyveri, skulle man synes.

Det nu foreslåede giver stadig domstolene mulighed for at fortsætte den milde kurs over for biltyverier. Den af den højtærede justitsminister foreslåede ændring af § 293 sikrer ikke en skærpet kurs, og den gør det slet ikke, så længe anklagemyndigheden stadig administrativt kan lade være med overhovedet at gøre noget ved lovovertrædelsen, altså ved at fratage tiltale.

Vi har ikke noget at indvende imod det nye stk. 4, der foreslås i § 225. Stk. 3 i samme paragraf omtaler jo allerede 21 års grænsen.

Meget af det, der er nævnt her, ville formodentlig egne sig bedre til at blive fremført under behandlingen i et udvalg, men da vi er afskåret fra at fremføre det dér, har vi været nødt til at gøre det fra tingets talerstol.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg kan jo takke de fleste ærede ordførere for venlighed i hvert fald over for principperne i de foreliggende lovforslag, men takken gælder desværre ikke den sidste ærede taler. Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen indledte med nogle bemærkninger om straffens formål og den måde, hvorpå man har vurderet straffesystemet gennem tiderne. Jeg fandt i det, det ærede medlem sagde, intet at rette indvendinger imod, og som følge deraf må jeg naturligvis være helt uenig med det ærede medlem hr. Grøndahl, som ganske øjensynlig i straffen alene så noget afskrækkende. Det er vel et standpunkt, som de fleste har forladt, det synspunkt, at straffen alene skal være afskrækkende. Det ærede medlem vendte sig imod, at anklagemyndigheden har ret til at fratage tiltale imod forskellige andre sanktioner, og jeg forstod det ærede medlem derhen, at han og hans parti mener, at anklagemyndigheden i alle tilfælde skal søge en sag fremmet til dom, medmindre det drejer sig om småforbrydelser. Det kan naturligvis blive meget vanskeligt at finde kriteriet, men i øvrigt vil jeg understrege, at jeg er helt uenig i den betragtning. Jeg mener, det er afgjort rigtigt, at anklagemyndigheden har beføjelse i det omfang, den har det nu, til at fratage tiltale, og

[Justitsministeren.]

jeg mener ikke, der er konstateret misbrug af denne ret. Må jeg i denne forbindelse, mest for at sikre mig mod misbrug, sige, at spørgsmålet om anklagemyndighedens tiltalefrafald jo ikke forelægges justitsministeren. Det er ikke den politisk udnævnte justitsminister, der træffer beslutning om tiltalefrafald. Jeg forstod, at det ærede medlem også vendte sig imod prøvelsladelsesinstituttet, og at det ærede medlem var modstander af benådningsinstituttet. Heller ikke på dette punkt vil det ærede medlem og jeg kunne blive enige, og jeg tror slet ikke, at det ærede medlem her i salen kan få tilslutning til tanken om, at man skulle ændre ved prøvelsladelsesinstituttet eller helt afskaffe benådningsinstituttet. Det er nødvendige korrelater til en straffelov.

Så pegede det ærede medlem på, at man i alle tilfælde skulle sikre sig erstatning, når der afsiges en betinget dom. Hertil vil jeg sige, at der jo er mulighed for at indføje som vilkår, at erstatning skal betales, men i mange tilfælde bliver det ikke et spørgsmål om genopretning over for den skadelidte, men om regres for forsikrings-selskabet, og i så fald bliver synspunktet alligevel et andet.

Det ærede medlem stillede mig spørgsmålet om, hvordan det går med inddrivning af sagsomkostninger i straffesager. Jeg har det ikke præsent, men jeg skal naturligvis undersøge det og vende tilbage til spørgsmålet ved lovforslagets anden behandling.

Det ærede medlem hr. Thestrup gjorde nogle principielle bemærkninger, som jeg gerne vil knytte enkelte kommentarer til. Det ærede medlem sagde, at noget af baggrunden for ungdomskriminaliteten utvivlsomt var den forøgelse af fritiden, vi har oplevet — dette, at de unge ikke var beskæftiget, at de ønskede spænding, og at de så nu og da måtte finde denne spænding i overtrædelser af straffeloven. Jeg tør naturligvis ikke afvise, at dette moment spiller

ind, og jeg er enig med det ærede medlem i, at hvor det er muligt at modvirke tendenser af denne karakter ved at støtte det, man kalder et godt ungdomsarbejde, er det klart, at det må gøres. Også i øvrigt er jeg enig med det ærede medlem i de betragtninger, han fremførte.

Det ærede medlem pegede derefter på et andet moment, som også jeg tillægger megen betydning, nemlig at det er meget væsentligt, at der indtræffer en hurtig reaktion over for lovovertrædere, og det ærede medlem fremhævede i denne forbindelse, at det er hans indtryk, at politiet er overbebyrdet. Jeg giver det ærede medlem ret i, at man gennem årene har pålagt politiet meget omfattende opgaver, som falder uden for det, det ærede medlem med rette karakteriserede som politiets primære opgave: opretholdelse af ro og orden samt kriminalitetsbekæmpelse. Imidlertid har vi gjort det, og det kan vi vanskeligt ændre; vi må i hvert fald så være forberedt på, at andre skal gøre det, og det medfører betydelige omkostninger. Men jeg giver det ærede medlem ret i, at det nok bliver nødvendigt at gå til en forøgelse af politistyrken både for at sikre en mere omfattende patruljering — hvad enten den skal være motoriseret eller gående — og for at forøge effektiviteten i kriminalitetsbekæmpelsen. Vi har derfor allerede taget skridt til at indsamle det materiale, som må til for at dokumentere nødvendigheden af en forøgelse af politistyrken. Om denne forøgelses omfang tør jeg naturligvis i øjeblikket ikke ytre mig.

Endelig nævnede det ærede medlem, at spirituspåvirkning hyppigt kunne være kriminalitetsfremkaldende, også hos de helt unge, og det ærede medlem pegede i den forbindelse som noget konkret på, at man nok må skærpe tilsynet med, at restauranter ikke udskænker spiritus til de unge og heller ikke til motorførere. Jeg er enig med det ærede medlem i betragtningen; synspunktet er rigtigt; men hvordan det kan overføres i praksis, bliver straks et andet spørgsmål.

[Justitsministeren.]

Det er imidlertid noget, vi naturligt kan drøfte sammen med så mange andre problemer i det udvalg, der bliver nedsat til at behandle disse 3 lovforslag.

Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen gjorde nogle bemærkninger om straffelovsforslagets bestemmelser om ungdomskriminaliteten og tilsluttede sig helt princippet om, at man til et tiltalefrafald nu også kan knytte bestemmelser om betaling af bøde. Det ærede medlem hr. Vagn Bro pegede i den forbindelse på, at man også kunne rejse spørgsmålet om erstatning som betingelse for tiltalefrafald. Såvel det ærede medlem hr. Thestrup som det ærede medlem fru Else-Merete Ross fandt forslaget berettiget og rimeligt. Det ærede medlem hr. Herluf Rasmussen såvel som det ærede medlem hr. Thisted Knudsen pegede på, at det kan være et spørgsmål om, hvem der kommer til at betale. Derom vil jeg gerne sige, at det er meningen, at den pågældende selv skal gøre det, og faktisk er forholdet det, at mange unge er betalingsdygtige. Det er ikke meningen, at de skal slippe ved, at forældrene betaler — det tror jeg også jeg fremhævede i min fremsættelsestale.

I forbindelse med en omtale af ungdomskriminaliteten sagde det ærede medlem hr. Thisted Knudsen, at bekæmpelsen af netop denne kriminalitet krævede en individuel behandling. Det ærede medlem spurgte: hvem er det, der har svigtet — er det samfundet, er det forældrene, er det skolen? Jeg giver naturligvis det ærede medlem ret i, at det kan være uhyre vanskeligt at afgøre, hvad der til syvende og sidst er årsagen til, at et ungt menneske kommer ind på en kriminel løbebane, og når det ærede medlem siger, at der er forældre, der er uegnede til at opdrage deres børn, tør jeg naturligvis ikke bestride det — jeg var ked af, at det ærede medlem så så strengt på mig, da han sagde det; han kender jo ikke mine børn, og jeg synes selv, det går meget godt. Som sagt erkender jeg, at der nok er forældre, der er uegnede til at opdrage deres børn, men vi kan jo ikke hindre dem i at prøve på det, og derfor må vi drage konsekvenserne deraf på anden måde.

Om ungdomsfængslet gjorde det ærede

medlem hr. Thestrup den bemærkning, at han agtede at rejse det spørgsmål, om ikke genindsættelse i ungdomsfængsel burde afgøres ved domstolene i stedet for af fængselsnævnet. Derom vil jeg sige, at vi næppe bør løse dette spørgsmål isoleret i forbindelse med ungdomsfængslet, idet fængselsnævnet jo også har kompetence, for så vidt angår arbejds- og sikkerhedsforvaring. Men jeg vil gerne føje til, at hele spørgsmålet om dette kompetenceforhold kan forventes taget op af det nu nedsatte straffelovsråd.

Dernæst vender jeg mig til de bemærkninger, der er gjort om de betingede domme. Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen mente, at den nu foreslåede nye form for betinget dom uden straffastsættelse burde anvendes hyppigt, medens det ærede medlem hr. Thestrup vel var glad for, at man indførte denne form, men betænkelig ved, at den blev anvendt for hyppigt. Det ærede medlem fru Else-Merete Ross føjede til, at der kan være uheldige bivirkninger, navnlig hvor spørgsmålet om straffastsættelsen må tages op længe efter, at sagen oprindelig er pådømt, altså langt henne i tilsynsperioden. Jeg er enig i, at dér er et problem, vi er nødt til at tale om i udvalget. I øvrigt er jeg glad for den tilslutning, princippet, der ligger i denne nyordning, har fået. Jeg tror — og det siger jeg til de to ærede ordførere, som var uenige — at de ærede medlemmer vil være enige med mig i, at vi trygt kan overlade til domstolene i den konkrete situation at afgøre — ja, jeg tænker også på det ærede medlem hr. Thestrup — om den ene eller den anden form for betinget dom skal anvendes.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross spurgte mig, om udvalget om kriminalforsorgen for de ikke-anstaltanbragte kriminelle var så langt fremme i sit arbejde; at det kunne få indflydelse på det udvalgsarbejde, der nu forestår. Det tror jeg ikke, jeg vil endda — uden at blive misforstået — sige: det håber jeg da ikke, for jeg håber oprigtigt, at vi kan blive færdige med udvalgsarbejdet om disse lovforslag i indeværende folketingsår, og jeg tror ikke, det andet udvalg bliver færdigt forinden.

Praktisk taget samtlige ordførere har

[Justitsministeren.]

knyttet kommentarer til bestemmelserne om prostitution, specielt om tilføjelsen til § 225 i borgerlig straffelov. Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen gav udtryk for betænkelighed ved at gå op til 21 års alderen. Jeg kan dertil sige, hvad det ærede medlem også selv pegede på, at det forslag, kommissionen fremsatte, var langt videregående end det, jeg er havnet i, men jeg må erkende, at jeg ikke er utilgængelig for de betænkeligheder, det ærede medlem gav udtryk for. Jeg forstod, at også det ærede medlem hr. Thisted Knudsen havde visse betænkeligheder, og at navnlig det ærede medlem fru Else-Merete Ross var meget betænkelig ved denne bestemmelse og fandt, at den kunne indebære meget uheldige bivirkninger, herunder pengeafpresning. Det ærede medlem var noget betænkelig ved overhovedet at kriminalisere forhold til personer i den alder, der her er tale om. Jeg kan ikke afvise den betragtning; i virkeligheden ved vi alt for lidt om hele dette problem, og jeg tør slet ikke lægge mig fast på, at det, vi er nået frem til i § 225, stk. 4, er det rigtige. Jeg giver det ærede medlem hr. Herluf Rasmussen fuldstændig ret i, at man må stille sig skeptisk over for, om det overhovedet er muligt ad straffelovens vej at nå det mål, man siger imod, men på den anden side vil jeg gerne sige, at man alligevel kommer ud for dette i den homoseksuelle prostitution, at unge mennesker mellem 18 og 21 år kan blive bragt ud i uføret. Det kan have alvorlige sociale følger for dem, at de her kommer ud i noget, de måske knap kan vurdere endnu. Jeg erkender, at mange af dem er særdeles hårdkogte, det viser pengeafpresningsaffærerne også, men der er mange uheldige sociale følger knyttet til den homoseksuelle prostitution, og jeg tror, vi skal være meget omhyggelige i vore overvejelser i udvalget omkring dette spørgsmål. Jeg erkender uden videre, at jeg forstår begge synspunkter, både betænkelighederne ved og ønsket om at kriminalisere, i hvert fald indtil 21 år.

Naturligvis har det ærede medlem hr. Herluf Rasmussen ret i, at her straffer man, det gør man ikke i den heteroseksuelle prostitution. Man gør altså homoseksualitet til noget lavere. Det er et følelsesmæssigt

argument, man ikke uden videre kan afvise, og vi må tage det med i de forhandlinger, vi skal føre.

Samtlige ordførere har vist knyttet kommentarer til ændringerne i den borgerlige straffelovs § 293, altså brugstyveri. Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen var noget skeptisk med hensyn til en skærpelse af straffeloven på dette punkt og ville i stedet for have låseanordninger på alle nye vogne. Det ærede medlem talte i denne forbindelse meget morsomt om kyskhedsbælter — jeg er ked af, at jeg ikke selv fandt på det. Det ærede medlem fru Else-Merete Ross var også inde på tanken og ville gøre låseanordninger obligatoriske. Jeg tør ikke lægge mig på noget standpunkt i øjeblikket; jeg ville tro, man kan havne i en ordning, hvorefter nye vogne obligatorisk skal være udstyret med ratlås. Så rejser der sig naturligvis det spørgsmål, om forsikringsselskaberne vil yde bidrag her til ved at nedsætte præmien, når vognen er forsynet med ratlås, men det vil forsikringsselskaberne ikke, så vidt jeg er orienteret, idet de hævder, at biltyverier har meget ringe betydning for deres risiko, men det er ting, som det udvalg, der i øjeblikket er nedsat, ser på. Jeg håber, at udvalgets betænkning snart kan foreligge, så vi kan vende tilbage til spørgsmålet. Om vi tør gå så vidt at indføre obligatorisk ratlås for alle vogne, er vel et problem. Der er alligevel mange gamle vogne, og risikoen for, at de bliver hugget, er relativt lille, så det vil være for dyrt at udstyre dem med selv en billig ratlås.

Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen var tilhænger af en skærpelse af straffen for overtrædelse af § 293 og nævnte med megen glæde et tilfælde, han havde været ude for, hvor en fader havde afstraffet sit barn rent fysisk for et foretaget brugstyveri, og jeg opfattede det nærmest, som om det ærede medlem ville rejse spørgsmålet om indførelse af pryglestraf for brugstyveri. (*Afbrydelse.*) Nå, det var ikke meningen, det glæder mig oprigtigt, for ellers ville jeg have været nødt til at sige frygtelige ting i den anledning. Det ærede medlem må imidlertid øjensynlig have læst § 293 på en mærkelig måde, for det ærede medlem sagde, at det var en formildende omstændighed, at tingen blev bragt til-

[Justitsministeren.]

bage. Det står der nu ikke. Der står: „Under skærpende omstændigheder, navnlig når tingen ikke bringes tilbage efter brugen, kan straffen stige til fængsel i 2 år“. Der er altså ikke tale om noget formildende, men det er skærpende, at den ikke bringes tilbage. Men også dette problem kan vi diskutere i udvalget.

Det ærede medlem Else-Merete Ross var lidt betænkelig ved overhovedet at gå op til 1 års fængsel som maksimum for brugstyveri, hvor der ikke foreligger de skærpende omstændigheder. Dertil vil jeg gerne sige, at brugstyveri er i den sidste snes år blevet noget andet, end det var tidligere, for brugstyveri omfatter dog nu ting, som er af langt, langt større værdi, end man opererede med, da man i sin tid gennemførte straffeloven af 1930; og netop fordi brugstyveri af motorkøretøjer har den karakter, det har, er det et spørgsmål, om ikke den normale strafferamme bør omfatte noget i retning af det, der er straffen for simpelt tyveri. Men enfin, vi kan diskutere også dette spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Thestrup rejste spørgsmålet om vederlag til stævningmænd, og jeg forstod, det ærede medlem hr. Vagn Bro var inde på det samme. Jeg forventer, at det af finansministeriet nedsatte rets-afgiftsudvalg snart afgiver betænkning. Jeg må naturligvis med tårer i øjnene indrømme, at udvalget blev nedsat i 1949; det kunne derfor synes noget optimistisk, når jeg håber på, at betænkning afgives i dette forår, men det håber jeg altså. Når denne betænkning foreligger, kan vi vende tilbage til spørgsmålet. Jeg giver de ærede medlemmer ret i, at den nuværende ordning ikke er rimelig.

Jeg kan måske udtrykke mig på den måde, at jeg takker de udvalgsberettigede partiers ordførere for venlig modtagelse af lovforslagene og imødeser en positiv udvalgsforhandling.

Vagn Bro: Jeg havde ikke tænkt at gøre nogen bemærkning ud over dem, der angår det rent saglige i disse forslag, men da det ærede medlem hr. Thestrup har udtalt sig, og med fuld ret, om den for ringe talstyrke, politiet har, og jeg hørte den højtærede ministers svar, som jeg egentlig

betragter som en gentagelse af en række villige svar, der er givet igennem årenes løb, hvor talstyrken stadig er forblevet ringe, vil jeg gerne gøre en enkelt bemærkning derom. Jeg tror, den ordning, vi har i Danmark, er den bedste: at politiet ikke alene, som i England, har de to afgørende hovedopgaver, at holde ro og orden og at efterforske forbrydelser, men må påtage sig overholdelsen af mange andre lovregler.

Jeg vil imidlertid bede den højtærede minister om at erindre, at denne ordning har vi haft i mange, mange år, og vi har i en årrække fået den ene lovgivning efter den anden lagt over til politiets administration. Derfor ville jeg blot nævne dette, ellers kunne jeg tænke mig, at nogle af mine kolleger af alle charger i politiet ville sige, at det var da i og for sig mærkeligt, at jeg ikke gjorde opmærksom på, at det kunne være rimeligt, at politiet nu fik en øget styrke, eftersom befolkningens antal stiger og en stigende mængde love skal administreres af politiet.

Der er navnlig én ting, jeg vil bede den højtærede minister tænke over, og det er natpatruljeringen, ikke alene i København, hvor der er relativt megen natpatruljering, men også i provinsen. For et år siden kom der meddelelse om, at nu ville alle politikredse omkring København samle sig om en patruljering og undersøgelse af visse mistænkelige biler, hvorom vi på forhånd vidste, at en hel række af dem kom fra tyvetogter. Det varede en uge, så kom den meddelelse: vi kan ikke; der er ikke mandskab; arbejdet i dagtimerne tager hele styrken. Det er ikke noget angreb, men det er en henstilling til ministeren om, at han her vil være hurtigere end denne kommission fra 1949 om stævningmændene, så vi noget hurtigere kunne se et resultat her til gunst for befolkningen.

Endelig har vi drøftet, hvem der skal betale bøderne. Ja, det skal, som ministeren sagde, selvfølgelig de, der har begået de forskellige overtrædelser; men det er også givet, at er der ikke noget at tage, skal der vel heller ikke idømmes nogen bøde. Jeg kan imidlertid ikke undlade at føje til, at den mentalitet, vi lever under i dag, ofte er meget mærkelig. Jeg har mange gange været ude for, at når en mand f. eks. har fået en færdselsbøde, ringer hans virk-

[Vagn Bro.]

somhed og spørger, om den bøde ikke kunne sættes lidt ned. Hertil svarer jeg så: hvad kommer det egentlig Dem ved? Og så oplyser man, at det er blevet besluttet i bestyrelsen, at virksomheden vil betale bøden. Det er jo egentlig en helt forkert opfattelse; dér kan man se, hvor besværligt det er.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

K. Axel Nielsen: Jeg foreslår, at de tre lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s beretning for regnskabsåret 1959-60 har afgivet betænkning. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Bækgaard har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil landbrugsministeren overveje, om den nuværende grundforbedringslov, specielt med hensyn til afvanding, bør tages op til revision, således at tekniske hjælpemidler i større omfang end hidtil kan tages i brug med det formål at nedbringe lånebehovet?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 14. februar kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov. (Ungdomsfængsel, betingede domme m. v.),

forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje

og

forslag til lov om ændring i loven om ikrafttræden af borgerlig straffelov m.m.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 15¹⁰.

32. møde.

Tirsdag den 14. februar kl. 14.

Første næstformand (Vagn Bro): I skrivelse af gårs dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om statstilskud til orkestre uden for hovedstadsområdet,

forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af Rask-Ørsted Fondet (Danmarks internationale videnskabelige fond),

forslag til lov om statens overtagelse af Vordingborg Seminarium og

forslag til lov om statens overtagelse af Gjedved Seminarium.

Medlemmer af folketinget Chr. Madsen, Morten Lange, Aksel Larsen, Herluf Rasmussen og Skræppenborg-Nielsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte: